

การพัฒนาการจัดเก็บภาษีอากรด้วยระบบดิจิทัลของกระทรวงการเงิน
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
Acceptance of Digital Tax Collection Technology by
the Ministry of Finance, Lao People's Democratic Republic

วงศ์แห่ง วงทะจักร¹ และ รัชสรณ์ คงจนจอรันันต์²
Vongkhamheng Vongthachack¹ and Raphassorn Kongtanajaruanun²

Received: 16 September 2024; Revised: 24 December 2024; Accepted: 02 January 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) นโยบายการจัดเก็บภาษีปัจจุบันของกระทรวงการเงิน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 2) การรับรู้และยอมรับเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดเก็บภาษี 3) แนวทางพัฒนาระบบการจัดเก็บภาษีด้วยระบบดิจิทัลของกระทรวงการเงิน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มประชากรตัวอย่าง ผู้เสียภาษีประเภทบุคคลธรรมดา นิติบุคคล และเจ้าหน้าที่กระทรวงการเงิน จำนวน 400 คน และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ร้อยละค่าเฉลี่ย เลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบสมมติฐาน

ผลการศึกษาพบว่า 1) นโยบายการจัดเก็บภาษีในลาวมุ่งเน้นการบริหารจัดการภาษีเงินได้ นิติบุคคล ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีศุลกากร เพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศและรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ โดยใช้อัตราภาษีที่แตกต่างกันตามพื้นที่และรายได้ เพื่อสร้างความเป็นธรรมและส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่ที่ต้องการพิเศษ 2) การวิเคราะห์การรับรู้และยอมรับเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดเก็บภาษีในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่าผู้เสียภาษีมีการรับรู้และยอมรับเทคโนโลยีดิจิทัลในระดับมาก แต่ยังมีอุปสรรคใน 4 ด้านหลัก ได้แก่ ความรู้ในระบบออนไลน์ ข้อผิดพลาดในการกรอกข้อมูล ความเข้าใจในกฎหมายภาษี และขั้นตอนการยื่นแบบ ซึ่งโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 3) มุ่งวิเคราะห์การพัฒนาระบบการจัดเก็บภาษีของลาวด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล โดยเน้นกลยุทธ์ในการส่งเสริมความรู้ด้านภาษี พัฒนาระบบ e-filing และขยายฐานภาษีผ่านการส่งเสริมการลงทุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความสะดวกในการจัดการภาษี

คำสำคัญ: การจัดเก็บภาษี; กระทรวงการเงิน; ระบบดิจิทัลที่ทันสมัย

^{1 2} สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากร มหาวิทยาลัยแม่โจ้; Faculty of Agricultural Production, Maejo University
Corresponding Author, E-mail: phassy77@gmail.com

Abstract

This research aims to study: 1) the current tax collection policies and approaches of the Ministry of Finance of the Lao People's Democratic Republic (Lao PDR), 2) the perception and acceptance of digital technologies in tax collection, and 3) the development strategies for a digital tax collection system of the Ministry of Finance of Lao PDR. This is a quantitative research study. The sample population includes 400 individual taxpayers, legal entities, and officials from the Ministry of Finance. Data was analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, and hypothesis testing statistics.

The study results show that: 1) Tax collection policies in Lao PDR focus on managing corporate income tax, personal income tax, value-added tax, and customs duties to support national development and maintain economic stability. Different tax rates are applied based on region and income to promote fairness and encourage investment in special areas. 2) The analysis of the perception and acceptance of digital technology in tax collection in Lao PDR indicates that taxpayers have a high level of awareness and acceptance of digital technologies, but there are still obstacles in four key areas: knowledge of online systems, errors in data entry, understanding tax laws, and the tax filing process, which are at a moderate level overall. 3) The study highlights strategies for developing the digital tax collection system in Lao PDR, focusing on promoting tax knowledge, enhancing the e-filing and FINLINK systems, and expanding the tax base through investment promotion to improve the efficiency and convenience of tax management.

Keywords: Modern Digital System; Ministry of Finance; Tax Collection

บทนำ

ภาษีอากรเป็นเครื่องมือสำคัญที่รัฐใช้ในการจัดเก็บรายได้จากประชาชนและผู้ประกอบการ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ซึ่งรายได้จากภาษีถือเป็นแหล่งทุนหลักที่รัฐบาลนำไปใช้ในการพัฒนากิจการที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ เช่น การพัฒนาระบบการทำงานของรัฐบาล การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการจัดสรรเงินอุดหนุนหรือเงินโอนเพื่อช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจในสังคม (เริงชัย ต้นสุชาติ, 2548) ฉะนั้นภาษีจึงไม่เพียงแต่เป็นแหล่งรายได้ของรัฐ แต่ยังเป็นเครื่องมือในการกระจายรายได้ ส่งเสริมความเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ และสนับสนุนการเติบโตทางธุรกิจ โดยภาษียังทำหน้าที่ในการควบคุมการบริโภคสินค้าและบริการ ทั้งภายในประเทศและการนำเข้าส่งออก นอกจากนี้ ภาษียังช่วยรักษา

ความยั่งยืนทางการคลังของประเทศในระยะยาว สำหรับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนา ในปี 2020 มูลค่าการเก็บภาษีอากรอยู่ที่ 16.208 ล้านล้านกีบ คิดเป็นร้อยละ 9.51 ของ GDP ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2019 จำนวน 4.996 ล้านล้านกีบ หรือร้อยละ 44.56 ตามรายงานของ International Survey on Revenue Administration (ISORA) ปี 2023 โดยภาษีที่จัดเก็บได้มากที่สุดคือภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 58.17 ของภาษีรวมทั้งหมด ตามมาด้วยภาษีสรรพสามิตร้อยละ 22.22 และภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีเงินได้นิติบุคคล รวมกันร้อยละ 19.61 (ดูเพิ่มเติมที่ตารางที่ 1)

	รายได้ภาษีอากร (หน่วย: พันกีบ)		
	2018	2019	2020
ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	1,619,000,000.00	1,646,450,000.00	1,450,880,000.00
ภาษีเงินได้นิติบุคคล	2,073,000,000.00	2,172,314,000.00	1,727,754,000.00
ภาษีมูลค่าเพิ่ม	5,189,471,208.00	5,409,453,323.00	9,427,632,416.00
ภาษีสรรพสามิต	1,775,000,000.00	1,983,613,000.00	3,601,519,000.00
รวม	10,656,471,208.00	11,211,830,323.00	16,207,785,416.00
GDP	152,414,000,000.00	163,086,362,208.42	170,472,628,514.28
สัดส่วนรายได้ภาษีต่อ GDP (%)	6.99	6.87	9.51

ตารางที่ 1 รายได้ภาษีอากรของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

การจัดเก็บภาษีในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวยังเผชิญกับความท้าทายที่สำคัญ แม้รัฐบาลจะพยายามพัฒนาระบบการจัดเก็บภาษีให้ทันสมัย แต่ผู้เสียภาษียังไม่รู้สึกพึงพอใจต่อกระบวนการนี้ เนื่องจากความซับซ้อนในการชำระภาษี เช่น ผู้เสียภาษีต้องกรอกแบบฟอร์มกระดาษ และคำนวณภาษีด้วยตนเอง ซึ่งต้องอาศัยความเข้าใจเรื่องอัตราภาษีที่แตกต่างกัน การคำนวณผิดพลาดอาจนำไปสู่การชำระภาษีที่ไม่ถูกต้อง ทำให้ต้องเสียค่าปรับหรือยื่นคำขอคืนภาษีที่ล่าช้า ซึ่งเป็นเหตุผลหลักที่ทำให้ผู้เสียภาษียังไม่เต็มใจในการเสียภาษี (Tax Department of Lao PDR, 2024)

อย่างไรก็ตาม กระทรวงการเงินของลาวได้เริ่มนำระบบยื่นภาษีอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ เพื่อตอบสนองนโยบายรัฐบาลดิจิทัลและการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ประกอบการ และรวบรวมข้อมูลการเสียภาษีผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการใช้ฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ในการวิเคราะห์และกำหนดนโยบายต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม ระบบดังกล่าวยังไม่เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง เนื่องจากผู้ประกอบการยังต้องชำระเงินที่ธนาคารเช่นเดิม ซึ่งเพิ่มความยุ่งยากในกระบวนการและทำให้การใช้งานระบบนี้ยังไม่แพร่หลาย

ดังนั้น จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจว่าประชาชนและผู้ประกอบการมีความรู้และความเข้าใจต่อหน้าที่ทางภาษีหรือไม่ และระดับการรับรู้ถึงการใช้เทคโนโลยีในการเก็บภาษีอากรอยู่ระดับใด และปัจจัยใดที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดเก็บภาษี และรัฐบาลควรมีแนวทางพัฒนาระบบการจัดเก็บภาษีอย่างไรเพื่อเปลี่ยนผ่านสู่ระบบดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นความท้าทายที่สำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีในยุคดิจิทัล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษานโยบายการจัดเก็บภาษีอากรในปัจจุบันของกระทรวงการคลัง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้และการยอมรับเทคโนโลยีในการจัดเก็บภาษีด้วยระบบดิจิทัลของผู้เสียภาษีอากรสู่ระบบดิจิทัลของกระทรวงการคลัง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
3. เพื่อวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาระบบการจัดเก็บภาษีอากรด้วยระบบดิจิทัลของกระทรวงการคลัง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณนี้แบ่งประชากรออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ 1) ประชาชนชาวลาวที่มีรายได้และต้องเสียภาษีตามกฎหมาย จำนวน 7,012,998 คน 2) ผู้ประกอบการนำเข้า-ส่งออกที่เกี่ยวข้องกับพิธีการศุลกากรใน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 34,560 ราย และ 3) เจ้าหน้าที่ภาครัฐจากกรมสรรพากรและกรมศุลกากร จำนวน 8,622 ราย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคำนวณตามสูตร Yamane (1973) โดยได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 ราย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้แบ่งเป็น 5 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 นโยบายการจัดเก็บภาษีปัจจุบันของกระทรวงการคลัง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประกอบด้วยกฎหมายสำหรับการเก็บภาษีอากรแต่ละประเภททั้งอัตราภาษี รูปแบบการจัดเก็บภาษี และวิธีการชำระเงิน ส่วนที่ 3 การรับรู้และยอมรับเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดเก็บภาษี ประกอบด้วย 1) ด้านการรับรู้ว่ามีประโยชน์ 2) ด้านความง่ายต่อการใช้งาน 3) ด้านบุคคล 4) ด้านความตั้งใจใช้เทคโนโลยี 5) ด้านทัศนคติต่อการใช้งาน โดยใช้มาตรฐานส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ซึ่งได้กำหนดระดับเป็น 6 ระดับ ตามมาตราวัดแบบ ลิเคิร์ต (Likert's Scale) (สุพัตร์ พิบูลย์, 2560)

คะแนนเฉลี่ย	4.17 – 5.00	หมายถึง ยอมรับระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.33 – 4.17	หมายถึง ยอมรับระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.50 – 3.33	หมายถึง ยอมรับระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.67 – 2.50	หมายถึง ยอมรับระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย	0.83 – 1.67	หมายถึง ยอมรับระดับน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	0.00 – 0.83	หมายถึง ไม่ยอมรับ

ส่วนที่ 4 ระดับปัญหาอุปสรรคของการเก็บภาษีด้วยระบบดิจิทัล ประกอบด้วย 1) ด้านความรู้ความเข้าใจในระบบการยื่นแบบทางอินเทอร์เน็ต 2) ด้านข้อผิดพลาดระหว่างการกรอกข้อมูลบนระบบ 3) ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายภาษีอากร 4) ด้านขั้นตอนในการยื่นแบบแสดงรายการ โดยใช้มาตรฐานส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ซึ่งได้กำหนดระดับเป็น 5 ระดับตามมาตรวัดแบบ ลิเคิร์ต (Likert's Scale) สำหรับเกณฑ์การให้คะแนน เมื่อรวบรวมข้อมูลและแจกแจงความถี่แล้วใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ส่วนที่ 5 ข้อมูลข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาระบบการจัดเก็บภาษีด้วยระบบดิจิทัลของกระทรวงการคลัง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นลักษณะคำถามปลายเปิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามให้กับกลุ่มประชากรตัวอย่างผู้เสียภาษีประเภทบุคคลธรรมดา นิติบุคคล และเจ้าหน้าที่กระทรวงการคลัง จำนวน 400 คน ด้วยตัวเอง ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เดินทางรับแบบสอบถามและได้รับฟังข้อคิดเห็นเพิ่มเติมจากผู้รวบรวมข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณในครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม จะนำเสนอในรูปแบบของตารางโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ ค่าความถี่ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division) ตามลักษณะตัวแปร และการทดสอบค่าเอฟ (f-test) พร้อมกับการเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาการจัดเก็บภาษีอากรด้วยระบบดิจิทัลของกระทรวงการคลัง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 นโยบายการจัดเก็บภาษีอากรในปัจจุบันของกระทรวงการคลัง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว การจัดเก็บภาษีในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นหน้าที่สำคัญของกรมสรรพากรและกรมศุลกากร ภายใต้กระทรวงการคลัง ซึ่งมีบทบาทในการบริหารจัดการและเก็บภาษีจากหลากหลายแหล่งรายได้ของรัฐ การเก็บภาษีเหล่านี้มีความสำคัญต่อ

การพัฒนาประเทศและการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ โดยมีกลไกการจัดเก็บภาษีที่มีรายละเอียดดังนี้

1. ภาษีเงินได้นิติบุคคล: ภาษีนี้อาจเก็บในอัตราร้อยละ 24 สำหรับผู้ประกอบการทั่วไป แต่มีการกำหนดอัตรารายได้แบบก้าวหน้าสำหรับกิจการที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่แบ่งออกเป็น 3 เขต 1) เขตพื้นที่ห่างไกล 2) เขตพื้นที่ที่มีสาธารณูปโภคพื้นฐานทางเศรษฐกิจบางส่วน 3) เขตพื้นที่ที่มีสาธารณูปโภคพื้นฐานทางเศรษฐกิจสมบูรณ์ อัตราภาษีในแต่ละเขตมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับระดับการพัฒนาและเงื่อนไขของสิทธิการส่งเสริมการลงทุน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ที่มีความต้องการพิเศษ

2. ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา: ภาษีนี้อาจเก็บจากรายได้บุคคลตามอัตราก้าวหน้า ซึ่งเริ่มต้นที่ร้อยละ 5 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 10 ขึ้นอยู่กับแหล่งที่มาของรายได้ โดยอัตราภาษีจะถูกปรับตามระดับรายได้ที่ได้รับ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการแบ่งภาระภาษี

3. ภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT): ภาษีมูลค่าเพิ่มในลาวจัดเก็บในอัตราร้อยละ 10 ของมูลค่าสินค้าที่จำหน่ายทั้งในประเทศและสินค้านำเข้า โดยไม่แยกประเภทสินค้า ซึ่งเป็นระบบที่เรียบง่ายและชัดเจน แต่ยังคงต้องการการพัฒนาในเรื่องของการจัดการและตรวจสอบ

4. ภาษีศุลกากร: การจัดเก็บภาษีศุลกากรดำเนินการตามอัตราและมูลค่าของสินค้าตามที่กรมศุลกากรกำหนดในแต่ละชนิดของสินค้า ซึ่งมีความสำคัญในการควบคุมการนำเข้าส่งออก และรักษาความเสมอภาคในการแข่งขันระหว่างสินค้าท้องถิ่นและสินค้านำเข้า

วัตถุประสงค์ที่ 2 ระดับการรับรู้และการยอมรับเทคโนโลยีในการจัดเก็บภาษีด้วยระบบดิจิทัลของผู้เสียภาษีอากรสู่ระบบดิจิทัลของกระทรวงการคลัง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สามารถสรุปผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างของการวิจัยดังนี้

กลุ่มที่ 1 ระดับการยอมรับเทคโนโลยีในการจัดเก็บภาษีด้วยระบบดิจิทัลของผู้เสียภาษีประเภทบุคคลธรรมดา ต้องการทราบทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรับรู้ว่ามีประโยชน์ 2) ด้านความง่ายต่อการใช้งาน 3) ด้านบุคคล 4) ด้านความตั้งใจใช้เทคโนโลยี 5) ด้านการพัฒนาบุคลากร และ 6) ด้านทัศนคติต่อการใช้งาน ผลการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.37$, S.D.=0.50) ซึ่งสามารถแสดงด้วยค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามตารางดังนี้

ระดับการยอมรับเทคโนโลยีในการจัดเก็บภาษีด้วยระบบดิจิทัลของผู้เสียภาษีประเภทบุคคลธรรมดา	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการรับรู้ว่ามีประโยชน์	3.59	0.53	มาก
2. ด้านความง่ายต่อการใช้งาน	3.46	0.71	มาก
3. ด้านบุคคล	3.01	0.32	ปานกลาง
4. ด้านความตั้งใจใช้เทคโนโลยี	3.21	0.14	ปานกลาง
5. ด้านทัศนคติต่อการใช้งาน	3.32	0.69	ปานกลาง
ภาพรวม	3.37	0.50	ปานกลาง

ตารางที่ 2 ระดับการยอมรับเทคโนโลยีในการจัดเก็บภาษีด้วยระบบดิจิทัลของผู้เสียภาษีประเภทบุคคลธรรมดา

กลุ่มที่ 2 ระดับการยอมรับเทคโนโลยีในการจัดเก็บภาษีด้วยระบบดิจิทัลของผู้เสียภาษีประเภทนิติบุคคล ต้องการทราบทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรับรู้ว่ามีประโยชน์ 2) ด้านความง่ายต่อการใช้งาน 3) ด้านบุคคล 4) ด้านความตั้งใจใช้เทคโนโลยี 5) ด้านการพัฒนาบุคลากร และ 6) ด้านทัศนคติต่อการใช้งาน ผลการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.69$, S.D.=0.984) ซึ่งสามารถแสดงด้วยค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามตารางดังนี้

ระดับการยอมรับเทคโนโลยีในการจัดเก็บภาษีด้วยระบบดิจิทัลของผู้เสียภาษีประเภทนิติบุคคล	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการรับรู้ว่ามีประโยชน์	3.86	0.894	มาก
2. ด้านความง่ายต่อการใช้งาน	3.71	0.920	มาก
3. ด้านบุคคล	3.19	1.437	ปานกลาง
4. ด้านความตั้งใจใช้เทคโนโลยี	3.64	0.772	มาก
5. ด้านทัศนคติต่อการใช้งาน	3.72	0.960	มาก
ภาพรวม	3.69	0.984	มาก

ตารางที่ 3 ระดับการยอมรับเทคโนโลยีในการจัดเก็บภาษีด้วยระบบดิจิทัลของผู้เสียภาษีประเภทนิติบุคคล

กลุ่มที่ 3 ระดับการยอมรับเทคโนโลยีในการจัดเก็บภาษีด้วยระบบดิจิทัลของผู้เสียภาษีประเภทเจ้าหน้าที่กระทรวงการคลัง ต้องการทราบทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรับรู้ว่ามีประโยชน์ 2) ด้านความง่ายต่อการใช้งาน 3) ด้านบุคคล 4) ด้านความตั้งใจใช้เทคโนโลยี 5) ด้านการพัฒนาบุคลากร และ 6) ด้านทัศนคติต่อการใช้งาน ผลการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 3.92$, S.D.=0.975) ซึ่งสามารถแสดงด้วยค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามตารางดังนี้

ระดับการยอมรับเทคโนโลยีในการจัดเก็บภาษีด้วยระบบดิจิทัลของผู้เสียภาษีประเภทเจ้าหน้าที่กระทรวงการคลัง	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการรับรู้ว่ามีประโยชน์	4.21	0.793	มากที่สุด
2. ด้านความง่ายต่อการใช้งาน	3.97	0.799	มาก
3. ด้านบุคคล	3.03	1.327	ปานกลาง
4. ด้านความตั้งใจใช้เทคโนโลยี	4.02	0.812	มาก
5. ด้านทัศนคติต่อการใช้งาน	4.00	0.823	มาก
ภาพรวม	3.92	0.975	มาก

ตารางที่ 4 ระดับการยอมรับเทคโนโลยีในการจัดเก็บภาษีด้วยระบบดิจิทัลของผู้เสียภาษีประเภทเจ้าหน้าที่กระทรวงการคลัง

สำหรับปัญหาอุปสรรคของการจัดเก็บภาษีด้วยระบบดิจิทัลของผู้เสียภาษีประเภทบุคคลธรรมดา นิติบุคคล และเจ้าหน้าที่กระทรวงการเงิน พบว่าปัญหาอุปสรรค 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ความเข้าใจในระบบการยื่นแบบทางอินเทอร์เน็ต 2) ด้านข้อผิดพลาดระหว่างการกรอกข้อมูลบนระบบ 3) ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายภาษีอากร 4) ด้านขั้นตอนในการยื่นแบบแสดงรายการผลการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสามารถแสดงด้วยค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามตารางดังนี้

ปัญหาอุปสรรคของการจัดเก็บภาษีด้วยระบบดิจิทัลของผู้เสียภาษีประเภทบุคคลธรรมดา นิติบุคคล และเจ้าหน้าที่กระทรวงการเงิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ประเภทบุคคลธรรมดา	3.35	0.946	ปานกลาง
2. ประเภทนิติบุคคล	3.29	0.947	ปานกลาง
3. เจ้าหน้าที่กระทรวงการเงิน	3.29	1.189	ปานกลาง
รวม	3.35	0.946	ปานกลาง

ตารางที่ 5 ปัญหาอุปสรรคของการจัดเก็บภาษีด้วยระบบดิจิทัลของผู้เสียภาษี

ส่วนสำหรับการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างกลุ่มของค่าเฉลี่ยระดับการรับรู้และการยอมรับเทคโนโลยีโดยภาพรวมดังนี้

ค่าเฉลี่ยของกลุ่ม		Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
บุคคลธรรมดา	นิติบุคคล	-0.3235*	0.0476	0.0000	-0.4401	-0.2069
	เจ้าหน้าที่ฯ	-0.5530*	0.0479	0.0000	-0.6703	-0.4356
นิติบุคคล	เจ้าหน้าที่ฯ	-0.2295*	0.0479	0.0000	-0.3468	-0.1122
	บุคคลธรรมดา	0.3235*	0.0476	0.0000	0.2069	0.4401
เจ้าหน้าที่ฯ	นิติบุคคล	0.2295*	0.0479	0.0000	0.1122	0.3468
	บุคคลธรรมดา	0.5530*	0.0479	0.0000	0.4356	0.6703

ตารางที่ 6 วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างกลุ่มของค่าเฉลี่ยระดับการรับรู้และการยอมรับเทคโนโลยี

วัตถุประสงค์ที่ 3 วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาระบบการจัดเก็บภาษีอากรด้วยระบบดิจิทัลของกระทรวงการเงิน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

กลยุทธ์ในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษี: การสร้างความรู้และความเข้าใจด้านภาษีให้แก่ผู้เสียภาษีเป็นการลงทุนที่สำคัญ กลยุทธ์นี้มุ่งเน้นการให้ข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ทางภาษี รวมถึงการกำหนดเวลาในการยื่นภาษี บทลงโทษสำหรับการละเมิด และ

ขั้นตอนพิธีการศุลกากร นอกจากนี้ยังรวมถึงการทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อตกลงเขตการค้าเสรี ซึ่งสามารถนำมาซึ่งสิทธิประโยชน์สำหรับธุรกิจของผู้เสียภาษี การให้การศึกษาและการอบรมที่มีคุณภาพช่วยให้ผู้เสียภาษีปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้องและลดความเสี่ยงจากการละเมิดกฎหมาย

กลยุทธ์ในการพัฒนาระบบการจัดเก็บภาษีด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล: การนำระบบดิจิทัลมาใช้ในการจัดเก็บภาษีมีความสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการภาษี การพัฒนาแพลตฟอร์มการยื่นแบบแสดงรายการภาษีออนไลน์ (e-filing) และการปรับปรุงระบบ FINLINK เป็นขั้นตอนสำคัญ เช่น การขยายเวลาในการยื่นแบบแสดงรายการและการยกเว้นค่าปรับสำหรับการยื่นล่าช้าในช่วงเวลาขยาย ระบบการชำระเงิน FINLINK ควรพัฒนาให้รองรับการชำระภาษีผ่านช่องทางใหม่ ๆ เช่น การชำระด้วยรหัส QR ผ่าน Mobile Banking และการชำระผ่านเคาน์เตอร์เซอร์วิสที่ได้มาตรฐาน การเชื่อมโยงข้อมูลภาษีให้มีความสะดวกในการกรอกข้อมูลและการคำนวณภาษีสามารถช่วยลดข้อผิดพลาดและทำให้กระบวนการเป็นไปอย่างรวดเร็ว

กลยุทธ์ในการส่งเสริมการลงทุนและการขยายฐานภาษี: การส่งเสริมการลงทุนเป็นวิธีหนึ่งในการเพิ่มฐานภาษีและกระตุ้นเศรษฐกิจ ภาครัฐควรทำการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสิทธิในการลงทุนและสิทธิประโยชน์ที่สามารถได้รับ เพื่อดึงดูดนักลงทุนใหม่ ๆ ที่จะเข้ามาลงทุนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว นอกจากนี้ยังควรกำหนดบทบาทของเจ้าหน้าที่กระทรวงการเงินในการประชาสัมพันธ์การใช้ระบบ FINLINK เพื่อเพิ่มความสะดวกในการจัดการภาษีสำหรับผู้ประกอบการ และการปรับปรุงประสิทธิภาพในการบริหารงบประมาณของภาครัฐ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาการจัดเก็บภาษีอากรด้วยระบบดิจิทัลของกระทรวงการเงินสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยได้มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. นโยบายการจัดเก็บภาษีในลาวสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของรัฐบาลในการใช้ระบบภาษีเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจภายใต้บริบทการพัฒนาประเทศที่ยังต้องการการลงทุนจากทั้งภายในและภายนอกประเทศ นโยบายนี้จึงถูกออกแบบมาเพื่อส่งเสริมการลงทุน โดยใช้อัตราภาษีที่แตกต่างกันตามพื้นที่และรายได้ เพื่อสร้างความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีและกระจายรายได้อย่างเท่าเทียม ซึ่งมีงานวิจัยของ Bahl, R. and Wallace, S. (2006) กล่าวถึงความสำคัญของการจัดเก็บภาษีในประเทศกำลังพัฒนา โดยชี้ให้เห็นว่าการใช้นโยบายภาษีที่เหมาะสมสามารถสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและกระตุ้นการลงทุนได้ นอกจากนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Keen, M. and Simone, A. (2004) ที่ระบุว่าระบบภาษีที่มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวตามบริบทของประเทศนั้น ๆ จะช่วยสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในระยะยาว ในการสนับสนุนแนวทางของลาวที่เน้นการใช้อัตราภาษีที่แตกต่างกันตามพื้นที่และรายได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bird, R. M. and Zolt, E.M. (2005) ได้แสดงให้เห็นว่าการจัดเก็บภาษีที่คำนึงถึงความแตกต่างของพื้นที่และกลุ่มรายได้ต่าง ๆ สามารถ

ลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสร้างความเป็นธรรมในการกระจายรายได้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

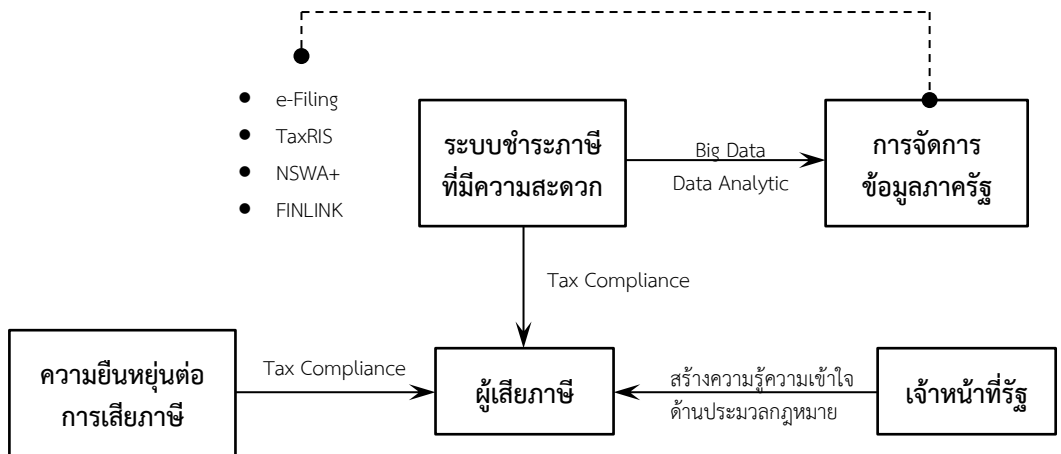
2. การศึกษาความพร้อมในการเปลี่ยนผ่านสู่ระบบการจัดเก็บภาษีดิจิทัลในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้พิจารณาหลายด้านสำคัญ ซึ่งรวมถึงการรับรู้ถึงประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ความง่ายในการใช้งาน บุคคลที่เกี่ยวข้อง ความตั้งใจในการใช้เทคโนโลยี การพัฒนาบุคลากร และทัศนคติต่อการใช้งาน พบว่าผู้เสียภาษีมีความพร้อมในระดับมากต่อการเปลี่ยนแปลงนี้ อย่างไรก็ตาม ยังมีอุปสรรคที่ต้องการการแก้ไขในหลายด้าน โดยเฉพาะในด้านความรู้เกี่ยวกับระบบออนไลน์ ข้อผิดพลาดในการกรอกข้อมูล ความเข้าใจในกฎหมายภาษี และขั้นตอนการยื่นแบบ ซึ่งยังอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Davis, F.D. (1989) เกี่ยวกับทฤษฎีการรับรู้เทคโนโลยี (Technology Acceptance Model) ซึ่งให้เห็นว่าการรับรู้ถึงความง่ายและความเป็นประโยชน์ของเทคโนโลยีมีผลโดยตรงต่อความตั้งใจในการใช้และการยอมรับเทคโนโลยีนั้น ๆ นอกจากนี้งานวิจัยของ Venkatesh, V., et al. (2003) เกี่ยวกับโมเดลการรับรู้เทคโนโลยีและการใช้งาน (Unified Theory of Acceptance and Use of Technology) ยืนยันว่าการพัฒนาบุคลากรและการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการใช้งานเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาของ Middleton, C. and Ellison, J. (2008) ระบุว่าอุปสรรคในการนำเทคโนโลยีมาใช้ เช่น ข้อผิดพลาดในการกรอกข้อมูลและความเข้าใจที่ไม่เพียงพอเกี่ยวกับระบบออนไลน์ยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขเพื่อให้การเปลี่ยนผ่านสู่ระบบดิจิทัลเป็นไปอย่างราบรื่น การแก้ไขปัญหานี้จะต้องอาศัยการฝึกอบรมเพิ่มเติมและการพัฒนากฎหมายให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3. การวิเคราะห์การพัฒนาระบบการจัดเก็บภาษีของลาวด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลมุ่งเน้นที่การส่งเสริมความรู้ด้านภาษี การพัฒนาระบบ e-filing และ FINLINK รวมถึงการขยายฐานภาษีผ่านการส่งเสริมการลงทุน การส่งเสริมความรู้ด้านภาษีถือเป็นขั้นตอนสำคัญในการเพิ่มการรับรู้และการเข้าใจของผู้เสียภาษี ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการลดข้อผิดพลาดและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี งานวิจัยของ Braithwaite, V.A. (2009) ซึ่งให้เห็นว่าการให้ความรู้ที่เพียงพอแก่ผู้เสียภาษีสามารถช่วยลดการหลีกเลี่ยงภาษีและเพิ่มการปฏิบัติตามกฎหมายได้ สำหรับการพัฒนาระบบ e-filing และ FINLINK เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการเพิ่มความสะดวกในการจัดการภาษีและลดภาระงานเอกสารที่ซับซ้อน ระบบ e-filing ช่วยให้การยื่นแบบภาษีเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ งานวิจัยของ Lee, H. C. (2016) แสดงให้เห็นว่าการใช้ระบบ e-filing สามารถลดเวลาที่ใช้ในการยื่นแบบภาษีและเพิ่มความแม่นยำในการจัดการข้อมูลได้ ในทำนองเดียวกัน การพัฒนา FINLINK ซึ่งเป็นระบบที่เชื่อมโยงข้อมูลทางการเงินสามารถช่วยให้การตรวจสอบและการจัดการข้อมูลเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการขยายฐานภาษีผ่านการส่งเสริมการลงทุนช่วยเพิ่มรายได้จากภาษีและกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ และงานวิจัยของ Agha, A. and Haughton, J. (1996) ซึ่งให้เห็นว่าการส่งเสริมการลงทุนสามารถช่วยเพิ่มฐานภาษีและกระตุ้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของลาวในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาระบบการจัดเก็บภาษีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความสะดวกในการจัดการภาษี

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาการจัดเก็บภาษีอากรด้วยระบบดิจิทัลของกระทรวงการเงินสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทำให้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์สังเคราะห์เป็นแผนภาพ ดังนี้

ภาพ 1 องค์ความรู้ใหม่

ในการพัฒนาการจัดเก็บภาษีอากรด้วยระบบดิจิทัลจะต้องยึดผู้เสียภาษีเป็นศูนย์กลาง โดยต้องสร้างความรู้เข้าใจที่ถูกต้องทั้งบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบในการยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีให้ครบถ้วน พร้อมทั้งสร้างความสมัครใจให้กับผู้เสียภาษีด้วยระบบการชำระภาษีที่มีความสะดวก เกิดประโยชน์ต่อผู้ใช้งาน และมีความยืดหยุ่นต่อการแสดงข้อมูลทางภาษีอากร นอกจากนี้รัฐบาลจะต้องพัฒนาระบบการแสดงรายการทางภาษีให้สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐให้เกิดประโยชน์ทั้งในทางปฏิบัติและการสร้างนโยบายการพัฒนาประเทศชาติต่อไปในอนาคต

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า 1) นโยบายการจัดเก็บภาษีใน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มุ่งเน้นการบริหารจัดการภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีศุลกากร เพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศและรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ โดยใช้อัตราภาษีที่แตกต่างกันตามพื้นที่และรายได้ เพื่อสร้างความเป็นธรรมและส่งเสริม

การลงทุนในพื้นที่ที่ต้องการพิเศษ 2) การวิเคราะห์การรับรู้และการยอมรับเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดเก็บภาษีในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวพบว่าผู้เสียภาษีมีความรับรู้และยอมรับเทคโนโลยีดิจิทัลในระดับมาก แต่ยังมีอุปสรรคใน 4 ด้านหลัก ได้แก่ ความรู้ในระบบออนไลน์ ข้อผิดพลาดในการกรอกข้อมูล ความเข้าใจในกฎหมายภาษี และขั้นตอนการยื่นแบบ ซึ่งโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 3) มุ่งวิเคราะห์การพัฒนาระบบการจัดเก็บภาษีของลาวด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล โดยเน้นกลยุทธ์ในการส่งเสริมความรู้ด้านภาษี พัฒนาระบบ e-filing และ FINLINK และขยายฐานภาษีผ่านการส่งเสริมการลงทุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความสะดวกในการจัดการภาษี

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะในการวิจัยเพื่อต่อยอดในครั้งต่อไปมีดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 การส่งเสริมความรู้ทางภาษีที่เข้าถึงง่ายสำหรับประชาชน รัฐบาลควรให้ความสำคัญกับการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจด้านภาษีอากรให้กับประชาชนและผู้ประกอบการ เพื่อให้พวกเขามีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายภาษีขั้นพื้นฐานและการปฏิบัติหน้าที่ทางภาษีอย่างถูกต้อง การเสริมสร้างความตระหนักรู้เชิงรุกในประเด็นนี้จะช่วยเพิ่มความสมัครใจในการเสียภาษีและลดปัญหาการหลีกเลี่ยงภาษีในระยะยาว

1.2 การพัฒนาระบบการยื่นแบบแสดงรายการภาษีที่สะดวกและครอบคลุม กระทรวงการเงินควรปรับปรุงและพัฒนาระบบการยื่นภาษีให้ทันสมัยและใช้งานได้ง่าย โดยจัดให้มีระบบที่รองรับการยื่นแบบแสดงรายการทุกประเภทและทุกประเภทภาษีผ่านทางอินเทอร์เน็ต ระบบควรมีการคำนวณอัตโนมัติเพื่อให้ผู้เสียภาษีต้องจัดการเอกสารน้อยที่สุด สิ่งเหล่านี้จะช่วยเพิ่มความสะดวกสบายและลดความยุ่งยากในการปฏิบัติตามข้อกำหนดทางภาษี

1.3 การขยายความครอบคลุมของระบบชำระเงิน FINLINK รัฐบาลควรพัฒนาระบบการชำระเงิน FINLINK ให้สามารถใช้งานได้ทั่วประเทศ ครอบคลุมทุกพื้นที่ เพื่อให้ประชาชนสามารถชำระภาษีได้อย่างสะดวกในทุกมุมของประเทศ นอกจากนี้ควรเพิ่มช่องทางการชำระเงินที่หลากหลายยิ่งขึ้น รวมถึงการใช้ประโยชน์จากข้อมูลภาครัฐในการบริหารจัดการงบประมาณของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาครั้งนี้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาระบบการจัดเก็บภาษีด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งครอบคลุมด้านความรู้ทางภาษีอากรและการยอมรับเทคโนโลยี สิ่งหนึ่งที่ยังไม่ได้ศึกษาในรายละเอียดคือเรื่องระบบการชำระเงิน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการภาษีและงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การศึกษาครั้งต่อไปควรมุ่งเน้นการพัฒนาระบบการรับชำระเงินภาษีที่หลากหลายและครอบคลุมช่องทางสากลที่ได้รับการยอมรับในระดับโลก เนื่องจากผู้เสียภาษีในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ไม่ได้จำกัดเพียงผู้ประกอบการในประเทศเท่านั้น แต่ยังรวมถึงนักลงทุนและผู้ประกอบการจากต่างประเทศที่ต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- เริงชัย ตันสุชาติ. (2548). เศรษฐศาสตร์การภาษีอากร. เชียงใหม่: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สุพักตร์ พิบูลย์. (2560). สถิติเบื้องต้น. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Agha, A. and Haughton, J. (1996). Designing VAT Systems: Some Efficiency Considerations. *The Review of Economics and Statistics*, 78(2), 303-308.
- Bahl, R. and Wallace, S. (2006). Fiscal decentralization and fiscal equalization within regions: the case of Russia, *Journal of Public Budgeting. Accounting & Financial Management*, 18(1), 27-58.
- Bird, R. M. and Zolt, E. M. (2005). Redistribution via Taxation: The Limited Role of the Personal Income Tax in Developing Countries. *International Studies Program Working Paper Series*, at AYSPS, GSU paper0507.
- Braithwaite, V. A. (2009). *Defiance in Taxation and Governance: Resisting and Dismissing Authority in a Democracy*. Edward Elgar Publishing.
- Davis, F.D. (1989). Perceived Usefulness, Perceived Ease of Use, and User Acceptance of Information Technology. *MIS Quarterly*, 13(3), 319-340.
- International Survey on Revenue Administration (ISORA). (2023). Tax collection. 30 October 2023. Retrieved from <https://data.rafit.org/?sk=8b008788-ebde-4d61-bc90-7438d6aa12dc&sld=1637191240032>
- Keen, M. and Simone, A. (2004). Tax policy in developing countries: Some lessons from the 1990s and some challenges ahead. *Helping Countries Develop: The Role of Fiscal Policy*, 302-352.
- Lee, H. C. (2016). Can Electronic Tax Invoicing Improve Tax Compliance? : A Case Study of the Republic of Korea's Electronic Tax Invoicing for Value-Added Tax. *Policy Research Working Paper*, 7592.
- Middleton, C. and Ellison, J. (2008). *Understanding Internet Usage Among Broadband Households: A Study of Household Internet Use Survey Data*. Ted Rogers School of Information Technology Management Publications and Research.
- Tax Department of Lao PDR. (2024). Tax and Digital Transformation. 17 January 2024. Retrieved from <http://taxservice.mof.gov.la/websquare/websquare.do>
- Venkatesh, V., Morris, M. G., Davis, G. B. and Davis, F. D. (2003). User Acceptance of Information Technology: Toward a Unified View. *MIS Quarterly*, 27(3), 425-478.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: an Introductory Analysis*. New York: Harper & Row.